Број 153 У Новом Саду, у четвртак 15. (28.) јула 1910. Година XLV.

„Застава“ излази сваки дан двапута, а недељом већем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте ситних слова.

Уредништво »Заставе« је у кући г: Ј. Чавића Администрација »Заставе« налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 33

Поједини јутарњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. Јутарњи лист. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Трговински уговор између Аустроугарске и Србије.

Између Србије и Аустроугарске закључен је а већ и потписан трговински уговор. Тиме је престало вишегодишње неуговорно, неуређено стање, престао је такозвани царински рат између обе ове суседне државе. Наступиле су опет нормалне, редовне прилике, које могу припомоћи да се и политички односи побољшају.

Појединости из тог уповора још нису познате, те је тешко и говорити о суштини његовој т. ј. о добрим и злим странама по једну или другу страну. Но и оно што је познато, а и оно како је дошло до тог уговора, доста је, па да нам покаже да је по Аустроугарску било одалеко веће штете што је дошло до царинског рата, и да би по њу много боље било да никад није дошло до прекида трговинског уговора између ње и Србије.

Познато је како су бечки листови писали да ће Србију тај царински рат упропастити, да она нема друга излаза осим преко Аустроугарске, и другог економског живота осим у добром расположењу ове. Ни пуних пет година није протекло од прекида трговинског уговора, па како се зато кратко време јасно и несумњиво доказало, колика је ужасна заблуда била мудре господе на бечком дивану.

Србија из тог царинског рата не само да није изашла ослабљена, шта више може се рећи појачана. Силом нагоњена, она је морала много више и много озбиљније да мисли о својој будућности и нађе и осигура својем извозу сигурне излазе и путеве. И она је то и постигла много лакше и брже но што је мислила. Енглеска, Италија, па и Немачка у првом реду похитале су да упребе ту згодну прилику и осигурају и учврсте у Србији пијацу за своју робу, наравно све на штету аустроугарске робе. И за време тог кратког царинског рата између Србије и Аустроугарске они су то и постигли,

Србији су отворени нови путеви за извоз своје стоке и марве. Она је тај царински рат лако могла да сноси и дошла је дотле да није ни журила да се уговор склапа. Улоге су се зато кратко време тако промениле, да је Беч журио са склапањем уговора. Српски министри и српски листови јавно говоре да Србију није ништа тиштало то неуговорно стање, она је показала добру вољу за склапање уговора понајвише и управо из политичких разлога, т. ј. да односи са моћном суседном монархијом дођу у неки срећени колосек. Износе како Србији није много стало да у суседну монархију извози живу стоку и марву, јер не само што је овој нашла друге добре пијаце, већ што не би била више ни кадра да за то даде суседној монархији оне повластице, које јој је давала у прошлом трговинском уговору. За време неуговорног стања она је узела на себе према другим државама нових обвеза, наравно на рачун оних повластица, које је у прошлом трговинском уговору имала Аустроугарска.

Нови трговински уговор између Србије и Аустроугарске склопљен је на врло уским основама. До сад се зна само толико, да Србија неће увозити овамо живу стоку и марву, да јој је смањен увоз заклане стоке, а дозвољен слободан неограничен провоз заклане стоке и марве Но због тога је и многа аустроугарска роба изгубила повластице, које је имала у прошлом уговору. Бечки листови веле само толико, да су у прошлом уговору имале нарочите повластице 670 врсте аустроугарске робе, у новом уговору имају само 120 врсте робе.

Бечки па и пештански листови уопште врло мало пишу о садржају новог уговора. Доносе само шта пишу о њему београдски листови, али и признају да се у Србији за време неуговорног стања на место аустроугарске робе учврстила страна роба, а нарочито немачка. И тешко ће ићи да се ова опет потисне Дакле наш верни и искрени савезник Немачка употребила је згодно и ту прилику, да своју робу учврсти на штету наше робе.

И ово мало што се зна јасно доказује да царински рат није толико штете нанео Србији колико Аустроугарској.

Толико на прве вести да је дошло до новог трговинског уговора између Србије и Аустроугарске.

Положај у Хрватској и Славонији.

Вечерас се састаје конференција хрватско-самосталске коалиције, да реши, какво ће становиште заузети према бану Томашићу. Расположење је доста познато и на једној и другој страни.

Бан Томашић, у споразуму са угарским министром председником Куеном, одлучно је изјавио, да о смењивању оделног предстојника Араницког не може бити ни говора. Он одлучно захтева од коалиције: Или се поклонити — или уклонити. Томашићева и Куенова крајња је сврха: образовати чврсту јединствену владину странку, каква је била некадња Куенова „народна“ странка.

Већина у коалицији се одмах на почетку спора са баном Томашићем тргла и одлучила се, да попусти. Само се они око „Србобрана“ мало цапали. Мало стога, да се покажу „јуначним“ пред својим телићима, а у главном зато, што осећају и знају, да су онај део коалиције, које би Куен и бан да истисну из своје околине. И употребили су последњи покушај, не би ли како год „застрашили“ своје госе, да их не отпусте.

Данас, а сутра, одлучиће се судбина коалиције. Како? Нећемо да проричемо. Навешћемо још последње вести, што их доноси „Србобран“ тобож из Будимпеште, па према томе, као и према ономе, што смо напред навели, неће бити тешко погодити, шта ће бити крај данашњој конференцији.

Србобранова дојучерања ратоборност спала је до нуле. О „безусловном захтеву“ му, да се макне Араницки, а да би и речи. Од те „безусловности“ ни трага, ни гласа. У последњем свом, 146. броју „Србобран“ у тобожњем брзојаву из Будимпеште каже: „Владаревом одлуком стављена је хрватско српска коалиција у сасвим нов положај. Може се рећи, да је до сада у коалиционим круговима „превладавало“ мирољубиво расположење. Била је и онако накана, ступити са баном Томашићем у поновне преговоре, да се народ и земља спасу опет од разних вексација. Али се не може порећи, да је услијед банова писма Грги Тушкану дошло до преокрета у круговима делегата“.

Кад ово прочитате, мислите ваљада да ће сад доћи, како је сад превладало ратоборно расположење, па како ће коалиција отпочети страховиту борбу.? Не. Долази ово: „Они (делегати) ће поред свега тога затомити особне својеосјећаје и држати на уму само добробит земље и народа, па ће мирно ступити у преговоре са баном Томашићем“. Дакле, сви захтеви коалиције, па и захтев, да се Араницки макне, били. су само „особни осјећаји“, а није се имала на уму „добробит земље и народа“. Сад, када од мајнућа Аравицког нема ништа, они ће „затомити особне своје осјећаје!“ Немојте се смејати. Баш тако пише реч по реч у „Србобрану“.

У другом „брзојаву“, а у истом броју „Србобрана“ каже се ово: „У добро упућеним круговима тврди се, да ће бан предложити коалицији, нека се узму у претрес само заједничка угарско хрватска питања. — Автономне хрватске ствари нека се одгоде до јесени, док се састане хрватски сабор. Мисли се (?!), да ће бан Томашић, ако и не сада, али свакако пријe или касније пустити предстојника правосуђа Араницког...“ Ово није ништа друго него скромна жеља самосталска, да се по такој формули реши спор са баном Томашићем. Само колико је та жеља смешна после оне одлучне изјаве банове, да од макнућа оделног предстојника Араницког не може бити ни говора.

У даљем свом „брзојаву“ каже „Србобран“ и ово: „Коалиција мисли“ (само мисли, она сирота још не зна!?), „да је коначан циљ грофа Куена и дра Томашића распрштити коалицију и устројити чврсту унионистичку странку, као што је то била некад стара народна странка“. Па даље каже, како има међусобна неповерења између бана и коалиције, али ипак имају „донекле заједнички циљ“: „Бан жели, да себи осигура сталну, поверљиву већину. Коалиција пак жели увести сталну владу...“ Зато: „Није посве искључено, да ће се овај пут набацити питање о фузији у јединствену владину већину“. Своје пак „извештаје из Будимпеште“ завршује „Србобран“ овако: „На обје стране има доста добре воље за споразум. Но од кад је избио цијели спор, много се је грјешило по новинству“. (И по „Србобрану“?). „Код првог састанка доћиће свакако до прилично живе дебате, али може се надати, да ће се оба фактора коначно ипак наћи на једном заједничком темељу...“

Кад свему овоме додамо још и формулу „Србобранова“ брата „Покрета“, да је главно, да је коалиција на окупу — онда бисмо доста сигурно могли рећи, какав ће бити исход данашње концеренције. Он је у рукама бана Томашића и његова воља и његова реч биће и прва и последња.

Догађаји на Балкану.

Говорећи о положају у Македонији „Вечерња Пошта“ вели, да ће одзив на тираније Младотурака бити ужасан. Исти лист добио је из Солуна извештај, који гласи, да је младотурски конгрес, који се сада састао, решио (?), да уништи народносну опозицију убијањем шефова, новинара и других важнијих личности. Санданski је извештен о опасности која му прети. Мањина на конгресу не одобрава насељавање босанских исељеника, већ тражи, да се земља подели међу урођенике. Нетачно је тврђење турске штампе, да је влада поделила извесни део земље међу сељаке; јер је то једино и по изузетку учињено само у једном грчком селу, у кази Касандра.

Бугарски посланик у Цариграду Сарафов је пријатељски обратио пажњу турској влади на прелазак у Бугарску бегунаца Бугара из Македоније, а узрок су томе строге мере употребљене према становништву у Македонији приликом разоружања. Турска је влада Сарафову дала уверења, да ће предузети потребне мере, да исељавање Бугара из Македоније престане.

Вест, да је бивши велики везир Ферид паша ухапшен као

учесник у афери тајног комитета, није истинита. Тврди се, да га је влада ипак позвала да одустане од свога намераваног пута по Европи. Листови јављају, да је досада ухапшено у Цариграду четрнаест турских жена због учешћа у тајном комитету.

Турска власт и зулуми у Старој Србији.

Јавља нам дописник из Београда: Поводом познатих свирепства, које су месне власти чиниле у прешевској кази над српским живљем, турска влада изаслала је у прешевску казу Хајдар беја, надзорника министарства унутрашњих дела. Њему је стављено у дужност, да спроведе у споменутој кази истрагу и утврди, у колико су власти одговорне за свирепе, које су чињене над српским живљем, у опште да извиди шта је у истини од свега што се говори, да је почињено у прешевској кази. — Хајдар беј родом је из Никшића и говори врло добро српски. — Пре неколико дана Хајдар беј приспео је у Скопље, одакле је, пре одласка у прешевску казу, отишао у Приштину и Гњилане.

Грчка и Турска.

Из Цариграда јављају, да је турски посланик у Атини јуче саопћио великом везиру и турском министру спољних послова, да се Грци увелико оружају. Услед тог саопћења одмах је одржан министарски савет турске владе. Министарски савет је донео одлуку, да обрати пажњу великих сила на оружање Грчке, на гоњење мухамеданаца на Криту и да позове под заставе редифе трећег војног кора.

Овогодишње новачење.

Угарски домобрански министар издао је новију наредбу муниципијама у погледу новачења. У тој наредби изриче наду, да ће новачење моћи отпочети 1. августа по нов. кал. Министар ће брзојавно јавити муниципијама, кад ће новачења отпочети. Док муниципије ту брзојавну наредбу министрову не добију, не могу позвати војнообвезнике на новачење. Уједно наређује министар, да у оним срезовима, у којима би се, по већ израђеним плановима за пут и рад, новачење требало отпочети пре 1. августа, израде нове радне и путне планове, али тако, да се новачење мора завршити најдоцније до 15. септембра по нов. кал.

Бура и провала облака.

Са свију страна стижу вести о великим бурама и провалама облака, који су велике штете починили. Особито је велике штете нанела провала облака у северној Угарској. У Италији је пак бура пустошила. И у Немачкој је доста штете учинила провала облака. У Угарској је особито страдао Доњи Ковин. У суботу на ноћ провалио се облак и киша је падала све до 8 часа у јутру. Улицама је текла вода, која је била скоро 1 метар висока, која је продрла у куће. После подне је опет падала киша, која је опасност још више увећала. Целу жупанију прети велика опасност. Услед великих киша река Арва је јако набујала, те је мостове са собом однела, а и друмови су покварени, те је сваки промет прекинут. Реке су сва поља поплавиле. Потоци, који са брегова јуре, однели су собом куће, мостове, дрва, а усеви су сасвим уништени. Становници не могу да изађу из својих станова. Целу жупанију прети опасност од глади. У Кермецбањи је падао крупан лед, који је у усевима велике штете нанео. У Марошвашархељу је падао снег. Свет иде у бундама и собе је морао грејати. У Италији, у околини Милана беснела је ово дана таква јака бура, да је штета огромна. Више људи су платили главом. Димњаци на творницама су порушени. Бура је чупала дрва из корена. Из једне творнице су извукли 14 мртвих и много рањених. По најновијим вестима погинуло је 50 особа. Од буре је највише страдао Сароно и околина. Но и околна места су јако оштећена. Капела, подигнута у спомен краљу Умберту, јако је искварена од буре. У Немачкој је беснео јак вихор, који је учинио огромне штете. Особито је страдао јужни део и то околина Нирнберга и Келна, где је падао лед крупан као кокошије јаје. Кров нирнбершке цркве вихор је скинуо и однео далеко собом. Многи димњаци на творницама су порушени. У Келну је падала велике киша, те је вода продрла и у куће. У јужној Немачкој је свака телефонска и телеграфска веза прекинута.

Захвалност Словенаца Србима.

Певачко друштво „Љубљански Звон“ и сви словенски излетници, који су посетили недавно Београд (њих 200) послали у Београд ову захвалницу: „Српској браћи и сестрама! Наш словеначки језик нема довољно израза срдачности, захвалности и љубави, да би вам се могли достојно и по заслузи захвалити за све оне доказе искрене братске љубави и наклоности, које сте нам указали за све време бављења у вашој поносној престоници, — у краљевском Београду. Из дна топлога словенског срца, из дубине братске љубави према целом српском народу, која плamти из словенске душе, изволите примити изразе осећаја дубоке захвалности за оно, тако рећи краљевско гостопримство, којим сте нас примили у своју средину, нас, представнике малог и сиромашног словеначког народа, који нема ништа друго чиме би се могао достојно одужити, осим своје топле љубави, која се неће угасити. Хвала, појединачно и свима, целокупном родољубивом становништву Београда, као и становништву поносног и песмама опеваног Смедерева“.

Лорд Робертс у Београду.

Из Лондона јављају нам, да ће лорд Робертс доћи у Београд у другој половини септембра, да нотификује ступање на енглески престо Ђорђа V.

Пруга Шабац—Лозница.

11. јула је свечано отварање окружне железничке пруге Шабац—Лозница. За саобраћај на овој прузи важиће исти правилник као и за државне железнице.

Жене Абдул Хамида.

Жене бившег султана, Абдул Хамида много бриге задају турској влади, а у последње време био је приморан и турски сабор, да се забави тим питањем. У почетку држали су да број Абдул Хамидових жена не износи више од две стотине, но министар финансије дознао је, да их има до седам стотина педесет, осим тога још много чељади. Жене Абдул Хамида имају од бившег султана потраживање од 180 хиљада фунти. Оне су тражиле, да им ту своту исплати турска влада, но ова им је то одбила, те је само вољна да им да кроз десет година месечну ренту од сто до пет стотина пијастра. Ово је врло мала свота, јер вредност сто пијастра у нашем новцу је двадесет круна, а те жене су навикле на врло раскалашан живот. Па ово и није хтео сабор одобрити, него су неки рекли, да их треба поудавати. На ово је опоменуо сабор министар финансије, да ће то врло тешко ићи, јер су то девојке из света, без отаџбине, те немају наде, да ће се удати. Неки су предлагали, да Арнауткиње и Арапкиње пошаљу у своја родна места, нека се они брину о њима, но против овога су заступници заинтересованих краљева протестовали. Рекли су, да су родитељи дотичних девојака добили велике своте, па се сад не може захтевати, да се општине брину о њима. Неки су рекли, да држава не може о њима водити бригу све дотле, док не збрине удовице оних, који су погинули за отаџбину. Но већина је ипак примила, да се женама Абдул Хамида да месечне ренте до 1922 г. те ће иако мању, али ипак добијати припомоћ.

Провала облака.

Ово дана је задесила несрећа жупанију Солнок Добоку. Многе општине су јако оштећене услед провале облака. Поток Илошва је услед велике кише јако набујао, те је цела околина поплављена. Усеви и храна са свим су уништени. Много особа је погинуло. Промет је сасвим уништен. Поджупан Солнок Добоке је тражио помоћ, да би становницима, који су остали без кућишта, пружили помоћ.

Против аутомобила.

Ово дана је Константин Бикар поседник са три часника правио излет на аутомобилу до Вуковара. Али их на пола пута, код Трпиња нападне једна руља од 200 особа и поче се бацати камењем на аутомобил. Сви који су седели у автомобилу, оглеђени су. Павле Михајловић поручник хтео је пуцати из ревлвера, мислећи, да ће тако поплашити разјарену светину. Но испусти револвер, те метак му уђе у ногу. Тешко рањен пренет је у Вуковар у болницу.

Време.

Према телеграфском извештају од 12. јула може се очекивати промењиво, на много места киша, ветровито.

Одговорни уредник
Константин Брадваревић.

Млад трговачки помоћник
скоро ослобођен, мануфактурне, галантеријске и шпецерајске струке
ТРАЖИ МЕСТО
под повољним условима. Говори српски, мађарски, словачки и нешто немачки, са добрим сведоџбама.
СИМА НИКОЛИЋ.
855 3—3 Шајкаш - Сентиван.

Продајем модерно уређену штампарију
пре 8 година купљена за 18.000 кр. а продаје се за 9000 круна.
Витомир Баић
838 7—10 Сомбор.

МЕСАРНИЦА НА ПРОДАЈУ.
Уд. Ленка Јовановић (Лапћанка)
у Срем. Карловци
вољна је своју од дуго година постојећу **месарску радњу**
продати.
940 3 - 3

Потребујем више кројачких помоћника.
Зарада добра, место стално.
Васа Адамовић
кројач
974 1—3 **Индиа** (Индиа).

ДРАГУТИН ЈОВАНОВИЋ,
фурунција
у Будимпешти
потребује 2 месача, а који знају још БУРЕК развијати имају првенство, уз то још треба и
2 ШЕГРТА
који нису испод 15 година.
JOVANOVICS D
pék mester Budapest Váczi utcza 76
905 3 3

НА ПРОДАЈУ ЗЕМЉА
У СРЕМУ.
Један комад од 6 катастралних јутара земље која би врло згодна била за какво индустријско подузеће као за цигљану или дрвару, пошто лежи тик уз железничку станицу продаје се из слободне руке. За услове обратити се на **администрацију „Заставе“**
953 3—4

Једна мања, добро радећа
ГОСТИОНИЦА
која троши годишње 80 хект. вина 26 хект ракије и 60 хект. пива, **ПРОДАЈЕ СЕ** због другог предузећа и то што пре. — За услове обратати се на сопственика
Шандора Черновића
932 3—3 Житна пијаца бр. 14.

ТАЈНО! ЦУРЕЊЕ ПЕЧЕЊЕ
и све болести **мјехура** лечи **сигурно GONOTOL**, како доказују **признанице.** Гонотол се једе, дакле нема **шприцања.** 3 лончића за 12 круна шаље **дневно** без даљег **трошка** поузећем **лекарна „SALVATOR“ RUMA** br. 150. Slavonia.
370 21 100

Част ми је јавити и учтиво препоручати моју
ТАПЕЦИРЕРСКУ РАДЊУ
у Андрашијевој улици број 9. до „Беле Лађе“.
Молећи поштов. публику из места и са стране да ме у моме почетничком предузећу потпомогну. Сматраћу за дужност да своје поштов. муштерије како брзом тако и тачном послугом са најумеренијим ценама задовољим.
Са одличним поштовањем
Стеван Хорошко
952 1—3 Нови Сад, Андрашијева улица број 9.

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.